

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน
School Library Participation in Local Cultural Conservation (South Isan)

ดาหวุ่น ชงศรี*

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมความคิดเห็น และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เคยเข้าอบรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) โดยโรงเรียนต้นสังกัดเป็นผู้จัดส่งเข้าอบรมในหลักสูตรภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น โดยมีการสำรวจจากสภาพของสื่อในห้องสมุดให้ตรงตามความต้องการของนักเรียน อีกทั้งมีการสำรวจหนังสือด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นจากร้านหนังสือในจังหวัด และมีการจัดหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อประกอบการค้นคว้าของนักเรียนในรูปแบบของหนังสือ นอกจากนี้ห้องสมุดยังมีการขอรับบริจาคจากผู้ปกครอง และครูในโรงเรียน รวมทั้งแลกเปลี่ยนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นกับห้องสมุดโรงเรียนอื่น ๆ ในการจัดระบบได้มีการแยกตามประเภทของสื่อ การลงทะเบียน และการจัดทำบัตรรายการ ส่วนการให้บริการมีการจัดบริการยืม-คืน และการจัดนิทรรศการสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนด้านการเข้าร่วมจัด กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัด กิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น, วัฒนธรรมท้องถิ่น

* นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารานเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

In this thesis, the researcher examines the participation and opinions of librarian teachers' vis-à-vis the conservation of local culture (South Isan) by school libraries. In addition, the opinions of these librarian teachers are compared.

The majority of the subjects were trained in local culture or local wisdom by community culture groups with support lent by the schools at which they were employed. Most of the respondents participated in the conservation of local culture in respect to local customs and traditions.

A survey was made of the condition of library resources to determine whether the sources matched the needs of students. Bookstores in the three provinces were also surveyed in respect to holdings of books devoted to local culture. Local culture media taking the form of books were provided to students in searching for information. In addition, libraries requested donations from parents and school teachers, as well as exchanged local culture media with libraries of other schools. A system for categorizing types of media was developed whereby holdings could be registered and card catalogs developed. In regard to services, there was a lending and borrowing service and exhibitions of local culture media.

The subjects under study exhibited opinions toward the conservation of local culture (South Isan) in an overall picture and in each aspect at a high level in all aspects. The aspect with the highest mean was the organization of activities and dissemination of local culture and community participation in organizing activities for conserving local culture.

When considered in each aspect, it was found that most items were selected at a high level. The item with the highest mean was student support taking the form of participation in activities geared towards conserving local culture. Concerning the aspect of participation in organizing activities conducive to conserving local culture with community participation, the item with the highest mean was community participation in organizing activities conducive to conserving local culture. The aspect of participation with schools in the conservation of local culture, the item with the highest mean was the encouraging of students to participate in the organization of local culture exhibitions and encouraging teachers to participate in organizing local culture exhibitions.

Keywords: Participation, Local Cultural Conservation, Local Cultural

บทนำ

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญของสังคมไทย เป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติ และการแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ซาบซึ้ง ยอมรับ

และใช้ปฏิบัติร่วมกัน วัฒนธรรมไทย คือ เอกลักษณ์ของความเป็นไทย เป็นรากฐานของความสามัคคี และความมั่นคงของชาติ เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติยศและความภาคภูมิใจร่วมกันของคนไทย (นิคม มุสิกคามะ, 2545, หน้า 119-120)

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและกระแสโลกาภิวัตน์ มีผลกระทบต่อวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ดีงาม (ราชกิจจานุเบกษา, 2554, หน้า 38) การติดต่อสื่อสารและการคมนาคมทั้งภายในประเทศ และระหว่างประเทศ การไหลบ่าของวัฒนธรรมระหว่างภูมิภาค และระหว่างประเทศเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในสภาวะเช่นนี้ทำให้เกิดความขัดแย้ง และการครอบงำทางวัฒนธรรมขึ้นได้ การอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติให้ดำรงอยู่ เพื่อให้สังคมมีความเข้มแข็งไม่ถูกคุกคามไปกับกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นหนทางหนึ่งในการรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของประเทศให้ดำรงอยู่

วัฒนธรรมเฉพาะถิ่นนั้น เป็นวัฒนธรรมส่วนย่อยของวัฒนธรรมส่วนร่วมของประเทศ (ชาติถาวรานุรักษ์, 2534, หน้า 3) ซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นมีความสำคัญต่อสังคม เพราะทำให้เกิดความมั่นคง เกิดความเป็นระเบียบความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจ และผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์ของคนในชุมชน (พันธุวัติ จิระชัย, 2544, หน้า 3)

วัฒนธรรมอีสานใต้ มีการสร้างสรรค์และปรับประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่าง ๆ ของอีสาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ความหลากหลายของชาติพันธุ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมต่างกัน ทำให้อีสานใต้มีวิถีการดำรงชีวิต ความเชื่อขนบธรรมเนียมประเพณีพิธีกรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แตกต่างกัน (เสาวภา ไพทยวัฒน์, 2538, หน้า 43-46; เบญจวรรณ นาราสิัจจ์, 2551, หน้า 17) วัฒนธรรมอีสานใต้ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่ 3 จังหวัดที่มีเขตแดนติดกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย คือ บุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ทั้งภาษา การแต่งกาย และขนบธรรมเนียมประเพณี (พัชรินทร์ ศิริอำพันธ์กุล, 2540, หน้า 44) ซึ่งวัฒนธรรมดังกล่าว จึงมีความสำคัญที่ควรอนุรักษ์ไว้ไม่ให้สูญหาย และดำรงอยู่กับวิถีชีวิตของท้องถิ่นสืบไป

แต่ในสภาพปัจจุบันวัฒนธรรมไทยทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้ถูกแทรกซึมจากวัฒนธรรมต่างชาติ และมีอิทธิพลเหนือจิตใจของคนไทย โดยเฉพาะเยาวชนที่รับวัฒนธรรมตะวันตก โดยไม่ได้พิจารณาเลือกสรรว่าเหมาะสมสำหรับสังคมไทยหรือไม่ ซึ่งเห็นได้จากเรื่องการแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติระหว่างเพศชาย และเพศหญิง ภาษา และการเคารพนับถือผู้ใหญ่และผู้มีพระคุณ เช่น บิดามารดา ครู อาจารย์ เป็นต้น การปล่อยให้วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีอิทธิพลเหนือวัฒนธรรมไทย อาจจะมีผลเสียร้ายแรงยิ่งกว่าการยึดครองดินแดนประเทศหลายร้อยเท่า (ชาติถาวรานุรักษ์, 2534, หน้า 8-9) ดังนั้น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น วัด โรงเรียน และประชาชน จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ศิลปกรรม โบราณสถาน สถาปัตยกรรมของไทยที่มีมาอย่างยาวนาน (วิฑูรย์ เหล็กวรุ้งเรือง, 2552, หน้า 10, 17) วัฒนธรรมเป็นมรดกทางสังคมที่ต้องมีการเรียนรู้และถ่ายทอดให้แก่กันและกัน ซึ่งการถ่ายทอดทำให้วัฒนธรรมเกิดการเผยแพร่ และผสมผสานทางวัฒนธรรมระหว่างสังคมหนึ่ง กับอีกสังคมหนึ่ง บางครั้ง

วัฒนธรรมใหม่ของสังคมหนึ่งอาจเข้าไปมีอิทธิพลครอบงำวัฒนธรรมเดิมให้ถูกกลืนเลือน หรือลดความสำคัญลงจนถึงขั้นถูกกลืนหายไปโดยวัฒนธรรมอื่น

ห้องสมุดมีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมาก เป็นสถานที่ ที่มีความ สำคัญ ในการรวบรวมสื่อความรู้ต่าง ๆ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการจัดระบบ เนื้อหาความรู้ เพื่อ ให้บริการ และให้ความรู้แก่ประชาชน และยังเป็นหัวใจของการศึกษาที่สามารถให้นักเรียน นักศึกษา ทุกระดับ ได้เข้ามาศึกษาหาความรู้ อีกทั้งยังเป็นสถานที่ที่สงวนรักษาและถ่ายทอดทางวัฒนธรรม ช่วยให้ วิทยาการสาขาต่าง ๆ ไม่สูญหาย เพื่อให้คนรุ่นหลังสามารถหาความรู้ได้ (นภาพร มุรตินันต์, 2539, หน้า 3)

ห้องสมุดโรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งสำคัญแหล่งแรกที่จะช่วยพัฒนาเยาวชนในทุกด้าน ช่วยวางรากฐาน ของการศึกษา เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน และเป็นสถานที่ที่ทุกคนในโรงเรียนสามารถเข้าไปศึกษาค้นคว้า ความรู้ต่าง ๆ (กาญญาพร นิตยะประภา, 2534, หน้า 8) รวมทั้งมีความสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่ เยาวชนรุ่นใหม่ เพื่อเตรียมให้เยาวชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขในสังคม ดังนั้น โรงเรียน ในฐานะที่เป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาจึงมีหน้าที่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

บรรณารักษ์มีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนให้ห้องสมุดโรงเรียนมีความเหมาะสมกับบริบทของ โรงเรียน สังคม ชุมชน และส่งเสริมให้ครู นักเรียน มีความสุข มีเสรีภาพในการเรียนรู้มีอิสรภาพในการ ศึกษา ค้นคว้า และหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของการจัดการศึกษาคือการถ่ายทอดวัฒนธรรม (รัตนะ บัวสนธ์, สุจริต บัวพิมพ์ และกุลวิตรา กิ่งคนนท์, 2537, หน้า 22) ที่มีคุณค่าต่อการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย สะสมภูมิปัญญา ภูมิความรู้ และถ่ายทอด เผยแพร่ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นให้แก่เยาวชนในโรงเรียน จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของครูบรรณารักษ์ในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน ในด้านการพัฒนา จัดหา จัดระบบการบริการและ เผยแพร่สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของห้องสมุด โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุด โรงเรียน ในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ในด้านการพัฒนา การจัดหา การจัดระบบ การบริการ และเผยแพร่สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยสอง

กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน (t test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (F test) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบ และคัดเลือกฉบับที่มีความสมบูรณ์ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในส่วนของคำถามปลายเปิด โดยนำแบบสอบถามในตอนต้นที่ 1 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มาวิเคราะห์การแจกแจงความถี่และคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) แบบสอบถามในตอนต้นที่ 4 มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) ในส่วนคำถามของปลายเปิดใช้การสังเคราะห์ข้อมูลโดยการนำข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 5 มาจัดกลุ่มความคิดเห็นพร้อมนำมาแจกแจงความถี่ และคำนวณหาค่าร้อยละ (percentage)

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและการฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูบรรณารักษ์จังหวัดสุรินทร์ ร้อยละ 40.50 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นครูบรรณารักษ์โรงเรียนขนาดเล็ก ร้อยละ 42.90 โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 88.10 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 84.90 และระดับปริญญาโท ร้อยละ 15.10 โดยสำเร็จการศึกษาศาสาวิชาบรรณารักษศาสตร์ ร้อยละ 30.20 และมีประสบการณ์ทำงาน 1-5 ปี และ 11 ปีขึ้นไป มากที่สุด ร้อยละ 43.65

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน พบว่า ครูบรรณารักษ์เคยเข้าอบรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นกับกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) ร้อยละ 23.02 มากที่สุด ส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยโรงเรียนต้นสังกัดเป็นผู้จัดส่งเข้าอบรม ร้อยละ 45.24 ครูบรรณารักษ์ได้เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 48.41 และมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 89.68

2. การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) การพัฒนา (2) การจัดหา (3) การจัดระบบ และ (4) การบริการและเผยแพร่สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.1 การพัฒนาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ครูบรรณารักษ์มีการสำรวจสภาพของสื่อมากที่สุด ร้อยละ 53.97 โดยส่วนใหญ่มีการสำรวจความต้องการการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจากนักเรียน

มากที่สุด ร้อยละ 81.75 และมีการสำรวจสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจากร้านหนังสือในจังหวัด มากที่สุด ร้อยละ 63.49

2.2 การจัดหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ครูบรรณารักษ์จัดหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าห้องสมุดเพื่อประกอบการค้นคว้าของนักเรียน มากที่สุด ร้อยละ 90.48 โดยมีเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดหาหรือรวบรวมสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเข้าห้องสมุดให้สอดคล้องกับท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 66.67 ส่วนใหญ่มีการเลือกแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการเลือกสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อจัดหาเข้าห้องสมุดจากรายการหนังสือ/สื่ออื่น ๆ มากที่สุด ร้อยละ 72.22 ซึ่งมีการเก็บรวบรวมสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปของหนังสือ มากที่สุด ร้อยละ 77.78 ส่วนใหญ่มีการขอรับบริจาคและการได้รับบริจาคสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจากผู้ปกครองนักเรียน มากที่สุด ร้อยละ 39.68 และมีการแลกเปลี่ยนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นกับห้องสมุดโรงเรียนอื่น ๆ มากที่สุด ร้อยละ 46.83

2.3 การจัดระบบสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ครูบรรณารักษ์มีการจัดระบบสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในห้องสมุดโดยแยกตามประเภทของสื่อ มากที่สุด ร้อยละ 76.19 โดยมีการทำรายการสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 53.17 ส่วนการเตรียมการให้บริการสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วยการลงทะเบียนสื่อทุกประเภท (หนังสือสื่อวัสดุท้องถิ่น ฯลฯ) มากที่สุด ร้อยละ 84.92

2.4 การบริการและเผยแพร่สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ครูบรรณารักษ์มีการให้บริการยืม-คืนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 64.29 ส่วนใหญ่มีการเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียนโดยการจัดนิทรรศการ มากที่สุด ร้อยละ 55.56 และมีการจัดนิทรรศการในวันสำคัญ/เหตุการณ์สำคัญเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น มากที่สุด ร้อยละ 73.81

3. ความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) รวมทั้ง 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย (1) การจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น (2) การเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน และ (3) การมีส่วนร่วมกับโรงเรียน ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปผลได้ ดังนี้

3.1 การจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.28$)

3.2 การเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เกือบทุก

ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.01$)

3.3 การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น พบว่า ครูบรรณารักษ์ มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.87$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาอภิปรายผล โดยจำแนกได้ ดังนี้

การฝึกอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์บางส่วนไม่เคยเข้าอบรมด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื่องจากหน่วยงานที่จัดอบรมอยู่ในปัจจุบันยังมีเป็นส่วนน้อย ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น ซึ่งรัฐได้มีนโยบายและแผนส่งเสริมการถ่ายทอดวัฒนธรรม ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกระบบโรงเรียน สนับสนุนการฝึกอบรมครูและบุคลากรผู้เกี่ยวข้องในการถ่ายทอดวัฒนธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค (กระทรวงวัฒนธรรม, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2553) ซึ่งเหมือนกับกรอบด้านอื่น ๆ ของครูที่ยังมีส่วนร่วมน้อย ดังเช่น การศึกษาวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2525) ศึกษาเรื่อง *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย* พบว่า ครูส่วนมากไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย ครูขาดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและวิธีการอนุรักษ์ส่งเสริมวัฒนธรรมที่ดีพอ เนื่องจากหน่วยงานที่จัดอบรมในท้องถิ่นมีเพียง สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ และองค์การบริหารส่วนจังหวัดที่ได้รับผิดชอบในการจัดอบรม ทำให้ครูมีโอกาสเข้ารับการอบรมไม่ทั่วถึง

จากการศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์ได้เข้าอบรมวัฒนธรรมท้องถิ่นกับหน่วยงานท้องถิ่นจากกลุ่มวัฒนธรรมชุมชน (ภูมิปัญญาท้องถิ่น) มากที่สุด เนื่องจากรัฐได้กำหนดนโยบายให้มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (กระทรวงวัฒนธรรม, 2552) โดยให้หน่วยงานในท้องถิ่น รับผิดชอบและจัดอบรมให้บุคคลและหน่วยงานในท้องถิ่นได้เข้าอบรม ส่งผลให้ครูได้เห็นความสำคัญของการถ่ายทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน ดังเช่น งานวิจัยของ อัจฉรา ทองพลาย (2530) ศึกษาเรื่อง *บทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6* พบว่า หน่วยงานที่มองเห็นความสำคัญของการถ่ายทอดวัฒนธรรมพื้นบ้านแก่เยาวชน เห็นว่าครู คือ ผู้มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรม โดยต้องมีการวางแผนนโยบายการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้าน ด้วยการจัดอบรมครูให้มีความรู้ด้านวัฒนธรรม

เพียงพอที่จะถ่ายทอดแก่นักเรียนได้ และจัดกิจกรรมอื่น ๆ ขึ้นมาสนับสนุน คือ จัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จัดพิมพ์หนังสือ เอกสาร ด้านวัฒนธรรมออกเผยแพร่

การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน

จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมงานขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น มากที่สุด เนื่องจากครูบรรณารักษ์มองเห็นว่าขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นเครื่องสะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งบรรพบุรุษได้คิดแบบอย่างและสร้างไว้จนเป็นที่ยอมรับและปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ควรแก่การรักษาไว้ (วิมล จิโรจน์พันธุ์, ประชิต สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขยกีวงศ์, 2548) ซึ่งการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียน มีดังนี้

1. การพัฒนาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีวิธีการสำรวจความต้องการใช้สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีการสำรวจจากนักเรียน มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดในการพัฒนาทรัพยากรห้องสมุดที่ต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้ใช้เป็นหลัก ห้องสมุดโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ดังนั้น การจัดการสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นจึงควรสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและครู และสอดคล้องกับแนวคิดของกุหลาบ ปันลายนาค (ม.ป.ป.) ซึ่งกล่าวว่า หน้าที่ของบรรณารักษ์ในการดำเนินงานให้เป็นที่ไปตามนโยบายของห้องสมุดในการสำรวจหนังสือสิ่งพิมพ์ เพื่อให้ทะเบียนทรัพยากรห้องสมุดทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งการจัดการ และพัฒนาสื่อตามความต้องการของครูและนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน อีกทั้งยังสอดคล้องกับศิริพร พูลสุวรรณ (2542) ได้กล่าวไว้ว่า การสำรวจความคิดเห็นและความต้องการของผู้ใช้ หรือนักเรียน เป็นการวัดความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ ความพึงพอใจในการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุด จากผู้ใช้ เพื่อทราบถึงความต้องการของผู้ใช้ หรือนักเรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ (2555) ได้กล่าวว่า ครูบรรณารักษ์มีหน้าที่ดำเนินการให้มีการจัดซื้อหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการในห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดมีหนังสือที่มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน และครู โดยมีการสำรวจหรือเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์ของผู้ใช้บริการ ได้แก่ นักเรียน และครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง รวมถึงชุมชนที่เข้ามาใช้บริการ ทั้งประเภทและปริมาณของหนังสือให้พอเหมาะกับการให้บริการ

2. การจัดหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีการจัดหาสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เข้าห้องสมุด เพื่อประกอบการค้นคว้าของนักเรียน มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดในการจัดห้องสมุดโรงเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาที่มุ่งให้นักเรียนรู้จักหาวิธีเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยการแสวงหาความรู้และเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับศึกษาค้นคว้า ของครู ในโรงเรียน (เฉลียว พันธุ์สีดา, 2532) และสอดคล้องกับแนวคิดของ กุหลาบ ปันลายนาค (ม.ป.ป.) กล่าวว่า บรรณารักษ์มิใช่มีหน้าที่เพียงแต่รับผิดชอบ

ในการเลือกและจัดหาวัสดุให้เพียงพอในการให้บริการเท่านั้น แต่ยังคงดำเนินงานทุกอย่างให้เป็นไปตามนโยบายของห้องสมุดรวมทั้งการปรับปรุงส่งเสริมให้มีการค้นคว้าในห้องสมุด ส่วน รุ่งฤดี อภิวัฒน์ศรี และคนอื่น ๆ (2550, หน้า 6) ได้กล่าวว่า การศึกษาค้นคว้าเป็นวิธีการ หรือกระบวนการที่ผู้เรียนใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ตามที่ตนต้องการด้วยตนเอง เพื่อใช้ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณค่า เกิดความรู้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งยังนำความรู้ที่ได้มาเป็นแนวทางหรือใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ และช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งข้อมูลประเภทต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3. การแลกเปลี่ยนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นกับหน่วยงานห้องสมุดโรงเรียนอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่า ครูบรรณารักษ์มีการแลกเปลี่ยนสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจาก การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมเพื่อสร้างเสริมความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งการเผยแพร่วัฒนธรรมของเราให้กว้างขวาง มีความเจริญต่อไป โดยจะต้องรักษาของเดิมที่เป็นอดีตไว้ และรู้จักปรับปรุงของเดิมให้เข้ากับปัจจุบัน ไม่ใช่จะรับเอาของเก่ามาแล้วจะไม่รู้จักปรับปรุง ก็ใช้ไม่ได้แล้วเผยแพร่ให้กระจายออกไป อย่างนี้ก็เป็นลักษณะของการเผยแพร่วัฒนธรรม (เสฐียร โกเศศ อ้างถึงใน เฉลา เวชเดช, 2539) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ เฉลา เวชเดช (2539) ศึกษาเรื่อง *บทบาทในการอนุรักษ์ ส่งเสริมและเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทย ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูฝ่ายกิจกรรม* พบว่า ในการจัดส่งนักเรียนออกไปเผยแพร่แลกเปลี่ยน วัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ ย่อมต้องใช้เวลาเตรียมกิจกรรมให้ดีเด่นจึงจะนำออกไปเผยแพร่ได้ นอกจากนี้ต้องมีการส่งเสริมนักเรียนผู้เคยเป็นผู้แทนนักเรียนไปเผยแพร่แลกเปลี่ยน วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น ให้ทุนการศึกษา ส่งเสริมให้ไปประกวดมารยาท ส่งเสริมการสอนพิเศษนอกเวลาเรียน ส่งเข้าชุมนุมลูกเสือนานาชาติ ร่วมกิจกรรมภาษาและวัฒนธรรม และส่งเสริมให้ไปเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในระดับต่าง ๆ เป็นต้น

4. การจัดระบบสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์ได้มีการจัดระบบสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในห้องสมุดโดยแยกตามประเภทของสื่อ และการทำรายการสื่อวัฒนธรรมท้องถิ่นในห้องสมุด คือ การทำบัตรรายการสื่อ มากที่สุด ซึ่งพิมลพรรณ ประเสริฐวงษ์ เรพเพอร์ และคณะ (2553) ได้กล่าวว่า ห้องสมุดจำเป็นที่จะต้องมียุทธวิธีจัดเก็บที่เป็นระบบเพื่อสะดวกในการหยิบค้นสื่อต่าง ๆ ในห้องสมุด หากขาดการจัดเก็บที่เป็นระบบย่อมทำให้ผู้ใช้ไม่สามารถนำสื่อไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ตามที่ควร จึงต้องมีวิธีการจัดเก็บที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกรวดเร็วและเป็นระบบ ในการเลือกหาสื่อตามต้องการได้ และการทำบัตรรายการเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่บรรณารักษ์จัดทำขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้ใช้ค้นหาหนังสือและทรัพยากรสารสนเทศทุกประเภทที่มีอยู่ในห้องสมุดได้อย่างสะดวก ซึ่งการกำหนดจำนวนหนังสือห้องสมุดโรงเรียนต้องมีการพิจารณาหนังสือโดยแยกประเภท เช่น หนังสือประกอบ การเรียนการสอน ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน หนังสือหรือสื่อทรัพยากรสารสนเทศ เป็นเครื่องมือในการศึกษาค้นคว้า ที่ช่วยให้นักเรียน

สามารถแสวงหาความรู้ ข้อเท็จจริง และตอบคำถามได้ในเวลารวดเร็ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ เฟื่องฟ้า บุญถนอม (2542) กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรสารสนเทศ คือ ข้อมูล ความรู้ หรือสื่อต่าง ๆ ที่ได้มีการจำแนก แยกประเภท รวมทั้งมีการเรียบเรียง ประมวลผลและ แสดงออกโดยใช้ภาพ ภาษา หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งได้บันทึก ถ่ายทอดลงในวัสดุประเภทต่าง ๆ เช่น วัสดุพิมพ์ วัสดุไมติพิมพ์ และวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ ต้องมีการวิเคราะห์จำแนกประเภทเพื่อจัดระบบ และสร้างเครื่องมือช่วยค้นหาให้เหมาะสมช่วยให้ครูและนักเรียนสามารถค้นคว้า อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ตรงกับต้องการ ได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และสอดคล้องกับหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

5. การบริการและเผยแพร่สื่อวัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีการจัดบริการเผยแพร่ความรู้ด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียน มากที่สุด โดยการจัดนิทรรศการ เนื่องจาก พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้บัญญัติว่าการศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้ (สำนักนายกรัฐมนตรื, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2548) การจัดนิทรรศการ เป็นการจัดแสดงเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดในการนำข้อมูลที่เป็นภาพ หนังสือ และวัสดุต่าง ๆ มาจัดแสดงเพื่อให้นักเรียนหรือผู้ชมได้เห็น ได้สัมผัส อีกทั้งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ เพื่อเร้าใจให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน นอกจากนี้ การให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้จากนิทรรศการและกิจกรรมที่ครูกับห้องสมุดร่วมมือกันจัดขึ้นก็เป็นวิธีสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำได้ง่ายและนักเรียนให้ความสนใจ เพราะเนื้อหาของกิจกรรมและนิทรรศการจะเชื่อมโยงและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ จึงเป็นการทบทวนเนื้อหาหรือความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ อ้างถึงใน จารวิ พิภพโพธิ์, 2554, หน้า 69)

6. การจัดกิจกรรมเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นแก่ชุมชน พบว่า ครูบรรณารักษ์ได้มีการจัดนิทรรศการในวันสำคัญ/เหตุการณ์สำคัญ มากที่สุด เนื่องจาก การสนับสนุนให้บุคคลหรือหน่วยงานสามารถจัดกิจกรรมวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจ ตระหนักในคุณค่า และนำไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ สุวรรณ ฤทธิมนตรี (2535) ศึกษาเรื่อง *สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3* พบว่า ครูปฏิบัติมากที่สุด คือ การให้นักเรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณสถานที่สำคัญ และสอดคล้องกับการศึกษาของชิต แก้วเพ็ง (2533) ศึกษาเรื่อง *บทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน* พบว่า ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้าน การสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมพื้นบ้านกับชุมชน โรงเรียนกระทำในระดับมากที่สุด คือ การจัดกิจกรรมการศึกษาอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น คณะครูปฏิบัติตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน และชักชวนให้

นักเรียนปฏิบัติตาม ในโอกาสพิเศษ คณะครูพานักเรียนไปบูรณะทำความสะอาด โบราณสถาน และสถานที่สำคัญในท้องถิ่น และการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

ความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้)

จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ในภาพรวม ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น และการเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน เนื่องจาก การส่งเสริมวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปหรือจะคงอยู่ และเจริญงอกงามสืบทอดมาได้ก็ต่อเมื่อบุคคลในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจ รู้คุณค่าของวัฒนธรรมนั้น และยึดถือสืบทอดกันมา ประชาชนจะเกิดความรู้ความเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสื่อความหมายและถ่ายทอดความรู้ จึงจะทำให้เกิดความซาบซึ้งและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ กมล รอดคล้าย (2526) ศึกษาเรื่อง *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย* พบว่า ควรมีการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนโดยอาจตั้งเป็นสมาคมครูภาษาไทยขึ้น หรือเข้าร่วมเป็นกรรมการของวัดและชุมชน ให้คำปรึกษาด้านการดำเนินชีวิต ตลอดจนระเบียบประเพณีที่ถูกต้อง และร่วมทำนุบำรุงแหล่งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และครูควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้านการจัดกิจกรรมและเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น

2. การสนับสนุนนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มากที่สุด เนื่องจากการสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรมไทยในเด็กและวัยรุ่น นั้นจะต้องชี้แจงให้เด็กเห็นว่าศิลปะหรือวัฒนธรรมมีความสำคัญต่อชีวิต และชาติอย่างไรบ้าง ให้เด็กได้เข้าใจจุดมุ่งหมายของการสืบทอดและการเสริมสร้างวัฒนธรรม และมีวิธีการต่าง ๆ ในการสืบทอดและเสริมสร้างวัฒนธรรม ซึ่งจะเฉพาะในโรงเรียนยังไม่เพียงพอ จะต้องจัดสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ด้วยตนเองอย่างเพียงพอ จึงจะทำให้เด็กเข้าใจซาบซึ้งในสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นดีขึ้น อีกทั้งการเรียนควรมีการเสริมสร้างเจตคติและความสนใจให้เด็กด้วย (คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. อ่างถึงใน รัตนา ชัยเศรษฐศิริ, 2542, หน้า 18) โรงเรียนหรือสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ สืบทอดและพัฒนาวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นและภูมิปัญญาของชาติควบคู่ไปกับวิชาการที่ก้าวหน้าไปในสาขาวิชาต่าง ๆ (นิคม มูลิกะคามะ, 2545) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พันธุ์ดี จิระชัย (2544) ศึกษาเรื่อง *บทบาท ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่* พบว่า การจัดให้มีการหล่อเทียนพรรษา งานลอยกระทง รดน้ำดำหัวครูบาอาจารย์ในโรงเรียน เมื่อถึงเทศกาลนั้น ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษา

และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมและปฏิบัติจริงทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญ และเกิดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเองว่ามีคุณค่าอย่างยิ่ง

การเข้าร่วมจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นกับชุมชน จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการจัดกิจกรรมการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น มากที่สุด เนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการกำหนดแผนพัฒนาไว้ดังนี้

3. การส่งเสริมให้รัฐและประชาชนเห็นคุณค่า และร่วมกันรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติ และท้องถิ่น โดยวิธีการเผยแพร่ให้ความรู้และเน้นการรู้ความหมายรู้คุณค่าของวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ วิรุทธิ์ สุขไมตรี (2538) ศึกษาเรื่อง *ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์* พบว่า การจัดให้ครูและนักเรียนมีการร่วมกันพัฒนา และบำรุงรักษาสถานที่สำคัญของท้องถิ่น เช่น วัด โรงเรียน สวนสาธารณะหรือโบราณสถาน ในวันสำคัญ และโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่องค์การทางศาสนาจัดขึ้น เพื่อเผยแพร่ความรู้หลักธรรมทางศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงามแก่ประชาชน

การมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น จากการศึกษา พบว่า ครูบรรณารักษ์มีความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น ดังนี้

4. การส่งเสริมนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการวัฒนธรรมท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการอนุรักษ์วัฒนธรรมจำเป็นต้องดำเนินให้สอดคล้องวิถีการเกิด การเจริญงอกงาม เพราะวัฒนธรรมมีคุณสมบัติเหมือนกับสิ่งที่มีชีวิต ดังนั้น การอนุรักษ์วัฒนธรรมจึงต้องประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ คือ การส่งเสริม การเผยแพร่ การรับเข้า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลง การศึกษาเป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของสังคม โรงเรียนในฐานะที่เป็นตัวแทนของสถาบันการศึกษาได้ทำหน้าที่ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ว่าจะระดับใด จะเน้นหน้าที่ของการศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาติทั้งสิ้น และครูบรรณารักษ์ในสถานศึกษาของชุมชนท้องถิ่น จะต้องตระหนักถึงบทบาทดังกล่าวและทำการเลือกสรรวิเคราะห์วัฒนธรรมท้องถิ่น ที่มีคุณค่าเพื่อนำไปจัดกิจกรรม และจัดการเรียนการสอนเพื่อถ่ายทอดให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ (รัตนะ บัวสนธิ์, สุจิตต์ บัวพิมพ์ และกุลวิตรา ถึงคนนท์, 2537, หน้า 22) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ สุวรรณฤทธิมนต์ (2535) ศึกษาเรื่อง *สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา* ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 พบว่า การให้นักเรียนจัดนิทรรศการเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์บริเวณสถานที่สำคัญของชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์จะช่วยเสริมสร้างเจตคติได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น (อีสานใต้) ของห้องสมุดโรงเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ครูบรรณารักษ์โรงเรียนควรมีการสำรวจความต้องการ การจัดระบบและเผยแพร่ และจัดกิจกรรมให้นักเรียนและครูได้ใช้ประกอบการเรียนการสอนเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น
3. ครูบรรณารักษ์โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นในโรงเรียนและในชุมชนอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของห้องสมุดโรงเรียนในภาคอื่น ๆ
2. ควรศึกษาการจัดห้องสมุดให้สอดคล้องกับหลักสูตรการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นของโรงเรียน
3. ควรศึกษาการร่วมมือของครูบรรณารักษ์และครูสาขาวิชาอื่น ๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กมล รอดคล้าย. (2526). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของครูภาษาไทยในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมไทย*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2552). *แผนแม่บทวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2559*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- กระทรวงวัฒนธรรม, กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2553). *อำนาจหน้าที่*. ค้นเมื่อ 11 มกราคม 2557, จาก http://www.culture.go.th/thai/index.php?option=com_content&view=article&id=55
- กุหลาบ ปั่นลายนาถ. (ม.ป.ป.). *การปฏิบัติงานในห้องสมุดโรงเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2 ฉบับแก้ไขปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- จารวี พักโพธิ์. (2554). *การใช้ห้องสมุดประกอบการสอนและเจตคติต่อการใช้ห้องสมุดประกอบการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1*. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เจลา เวชเดช. (2539). *บทบาทในการอนุรักษ์ส่งเสริมและเผยแพร่แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมไทยของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครูฝ่ายกิจกรรม*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจลีชว พันธุ์สีดา. (2532). *เอกสารคำสอน บร 633 ห้องสมุดโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, คณะมนุษยศาสตร์.
- ชาติ ถาวรานุรักษ์. (2534). *คู่มือทางการบริหารวัฒนธรรมปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จิต แก้วเพ็ง. (2533). *การศึกษาบทบาทของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกในการอนุรักษ์และสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร มุลรัตน์. (2539). *การเขียนรายงานและการใช้ห้องสมุด*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ตำราอาจารย์นิสิต จิระสันติการ.
- นิคม มุสิกคามะ. (2545). *วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร.
- เบญจวรรณ นาราสะจัจ. (2551). *เอกสารประกอบการสอน (ปรับปรุงครั้งที่ 2) วิชา 418 212 ประวัติศาสตร์ภูมิปัญญาอีสาน*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- พัชรินทร์ ศิริอำพันกุล. (2540). *บุรีรัมย์*. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- พันธุ์วดี จิระชัย. (2544). *บทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านของครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิมลพรรณ ประเสริฐวงษ์ เรพเพอร์ และคณะ. (2553). *การใช้ห้องสมุด (Using the library) IS 103* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- เฟื่องฟ้า บุญถนอม. (2542). *สารนิเทศกับการศึกษาค้นคว้า*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- กัญญาพร นิตยะประภา. (2534). *ห้องสมุดโรงเรียน*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2554). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559)*, 128, 152ง, 33-82.
- รุ่งฤดี อภิวัฒน์สร, ชุติมา น่วมจิตร, สุรวงศ์ ศรีสุวัจนริย์, พนิดา สมประจบ, ทิฐิมา จูตี ภูมิเดชา, สายฝน บุญ และบรรเลง สระมูล. (2550). *ห้องสมุดและสารนิเทศเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- รัตนะ บัวสนธ์, สุจิตต์ บัวพิมพ์ และกุลวิตรา กังคนนท์. (2537). *วัฒนธรรมและวัฒนธรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, สถาบันวัฒนธรรมศึกษา, ส่วนส่งเสริมวัฒนธรรมไทย.
- รัตนา ชัยเศรษฐศิริ. (2542). *บทบาทของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ตามการรับรู้ของตนเอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. (2552). *การอนุรักษ์และการจัดการมรดกวัฒนธรรม (Cultural heritage conversation and management)*. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิด สกฤษณ์พัฒน์ และอุดม เขียววงศ์ (เรียบเรียง). (2548). *ศิลปะและวัฒนธรรมไทย*. กรุงเทพมหานคร: แสงดาว.
- วีรยุทธ์ สุขไมตรี. (2538). *ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาที่มีต่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนครสวรรค์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริพร พูลสุวรรณ. (2542). *การพัฒนาทรัพยากรสารนิเทศ*. นครราชสีมา: สถาบันราชภัฏนครราชสีมา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.
- สุวรรณดา ถุทิมมนตรี. (2535). *สภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยของครูสังคมศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2538). *พื้นฐานวัฒนธรรมไทย: แนวทางอนุรักษ์และการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ, หน่วยงานศึกษานิเทศก์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมวิทยบริการ. (2555). *แนวทางการจัดซื้อหนังสือและสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อให้บริการในห้องสมุดโรงเรียน: ภายใต้อาณัติปฏิบัติการ ไทยเข้มแข็ง 2555*. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2548). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: สกยบู้กส์.

อัจฉรา ทองปลาย. (2530). บทบาทของครูในการส่งเสริมวัฒนธรรมพื้นบ้านในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.